

Asia: VN/31038/2023

Lausuntopyyntö; Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön jäsenten välisen kumppanuussopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestön jäsenten välisen kumppanuussopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Viite: Ulkoministeriön lausuntopyyntö

Asia: EU:n ja OACPS-valtioiden välisen kumppanuussopimuksen hyväksymistä koskevat huomiot

1. Yleiset huomiot luonnoksesta

Lausunnonantaja pitää ulkoministeriön valmistelemaa hallituksen esitystä tarpeellisenä ja johdonmukaisena. Vuonna 2003 voimaan tulleen Cotonoun sopimuksen korvaaminen uudella laajalla kumppanuussopimuksella on perusteltua, jotta EU:n ja Afrikan, Karibian sekä Tyynenmeren valtioiden järjestön (OACPS) välinen yhteistyö saadaan vastaamaan nykyistä globaalia toimintaympäristöä.

Sopimuksen sisältämät yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista, oikeusvaltioperiaatteesta sekä turvallisuusyhteistyöstä muodostavat vankan perustan Suomen ja EU:n ulkosuhteiden sekä huoltovarmuus- ja turvallisuusintressien edistämiseksi.

2. Yksityiskohtaiset huomiot ja kehityskohteet

2.1 Toimivallan jako sekasopimuksessa

Kumppanuussopimus on luonteeltaan sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden ja osittain Euroopan unionin toimivaltaan.

* Säädöksen selkeyttäminen: Jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa, että hallituksen esityksessä eritellään ja rajataan mahdollisimman yksiselitteisesti ne sopimuksen osat, jotka kuuluvat kansallisen lainsäädännön ja eduskunnan toimivallan alaan. Tämä on välttämätöntä perustuslaillisten velvoitteiden täyttämiseksi ja tulevan soveltamisen ennakoitavuuden varmistamiseksi.

2.2 Yhteistyöalat ja alueelliset pöytäkirjat

Sopimus sisältää kaikkia osapuolia koskevan yleisosan lisäksi kolme erillistä alueellista pöytäkirjaa (Afrikka, Karibia ja Tyynimeri).

* Kauppa ja kestävä kehitys: Yleisosan kirjaukset talouskehityksestä ja kaupasta luovat puitteet kestäville kumppanuudelle. Toimeenpanossa on huomioitava, että sopimus edistää tasapuolisia markkinoillepääsyn ehtoja ja tukee globaalien ilmastotavoitteiden sekä kestävä kehityksen sitoumusten noudattamista kaikilla sopimusalueilla.

* Alueellisten erityispiirteiden huomiointi: Koska sopimus kattaa maantieteellisesti ja taloudellisesti hyvin erilaisia valtioita, Suomen on osana EU-yhteistyötä seurattava, että kolmen alueellisen pöytäkirjan käytännön soveltaminen vastaa tehokkaasti kunkin alueen spesifeihin kehitystarpeisiin ja turvallisuushaasteisiin.

2.3 Ulko- ja turvallisuuspoliittiset velvoitteet

Sopimukseen sisältyvät velvoitteet joukkotuhoukseen leviämisen estämisestä, terrorismin torjunnasta sekä perustavanlaatuisen oikeusvaltioperiaatteiden kunnioittamisesta ovat keskeisiä EU:n turvallisuusintressien kannalta.

* Sitoumusten seuranta: Sopimuksen pitkän aikavälin vaikuttavuuden kannalta on olennaista, että EU:lla ja sen jäsenvaltioilla on käytössään toimivat ja neutraalit mekanismit sitoumusten noudattamisen seuraamiseksi. Luonnoksessa on hyvä kuvata tarkemmin ne menettelytavat, joita sovelletaan mahdollisissa sopimusrikkomustilanteissa, jotta yhteisesti sovittujen arvojen ja periaatteiden painoarvo säilyy.

3. Toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset

* Hallinnolliset resurssit: Sopimuksen laajasta luonteesta johtuen sen seuranta ja koordinointi edellyttävät jatkuvaa virka-asiantuntemusta niin ulkoasiainhallinnossa kuin muillakin substanssiministeriöillä (kuten työ- ja elinkeinoministeriössä ja ympäristöministeriössä). Hallituksen esityksessä on suositeltavaa arvioida tämän koordinaation vaatimat hallinnolliset resurssit.

* Kansantaloudelliset heijastukset: Sopimuksen voimaansaattamisella ei arvioida olevan välittömiä merkittäviä suoria vaikutuksia valtion talousarvioon, mutta se parantaa suomalaisten toimijoiden ja yritysten toimintaedellytyksiä ja markkinoiden vakautta kyseisillä laajenevilla talousalueilla.

4. Johtopäätökset

Lausunnonantaja kannattaa kumppanuussopimuksen hyväksymistä ja sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista. Jatkovalmistelussa ehdotetaan otettavaksi huomioon seuraavat seikat:

- a. Varmistetaan kansallisen toimivallan alaan kuuluvien määräysten täsmällinen ja perustuslaillisesti selkeä määrittely hallituksen esityksen perusteluissa.
- b. Korostetaan käytännön toimeenpanossa sellaisten seurantamekanismien kehittämistä, joilla sopimuspuolten sitoutumista oikeusvaltioperiaatteeseen ja turvallisuusyhteistyöhön voidaan arvioida objektiivisesti.
- c. Ylläpidetään tiivistä ministeriöiden välistä yhteistyötä sopimuksen laaja-alaisten tavoitteiden, kuten kauppapolitiikan ja kestävän kehityksen, tehokkaaksi koordinoimiseksi.

Anh Tran
YDHV lakitiimi